

ANY VI.

REUS, 1.er D'AGOST DE 1925

NUM. 133.

ASPECTE SANITARI DEL PROBLEMA DE L'HABITACIÓ ⁽¹⁾

II

Tots els esforços de les ciències mèdiques per a lliurar als homes dels flagells que amenassen constantment la salut i la seva vida, no l'han pogut lliurar encara del flagell més gros que és la mala voluntat dels homes, de llur insolidaritat dels uns amb els altres. I, així's, malalties i vicis persisteixen entre ells en grau màxim per a vergonya de l'esperit humà, com escarni de la seva grandesa perquè reneguen de l'aire, perquè fugen de la llum.

Vet-aquí tot el secret de les malestrugues de la casa urbana; manca de Sol i manca d'aire. Als microbis no'ls hi plau gaire el Sol; els més patògens troben en ell el seu enemic. El riu Ixar, que travessa Munic, hi entra amb 305 gèrmens per c. c., i com que rep les aigües brutes de clavagueres, en surt amb 12.600 terme mig i a 35 km. de distància n'ha perdut de sis parts cinc; i això, ha demostrat Buchner, es deu al Sol. El microbi més enemic de

l'home, el de la tuberculosi, viu a la llum solar, segons Kock, un temps molt curt; tan es refractari a la llum, que per a cultivar-lo a l'estuva cal enfosquir-la amb draps.

I això és més notable quan la desinfecció per productes químics, eficaç en altres malalties contagioses, és quasi il·lusòria quan del bacil de Kock es tracta; perquè els desinfectants més enèrgics, sublimat, àcid fènic, formol, necessiten per a donar algunes probabilitats d'èxit un contacte perllongat, difícil, gairebé impossible, quan de la desinfecció de l'habitació es tracta. En canvi, segons Edwin Solly, si l'aire i el Sol entren amplement en una habitació que ha estat infectada per les reumes d'un tuberculós, pot ésser ocupada al cap de tres o quatre hores, sobretot si llit, tapiceria i catifes han sigut exposades al Sol.

Sobres la influència del Sol, Lefèvre ens conta un fet altament educatiu i que es bó

(1) De la conferència de l'autor en el CENTRE DE LECTURA.

de propagar. Un metge de New-York estudià amb tota cura la mortalitat d'un carrer amb orientació est-oest, pensant trobar més mortalitat en les cases de façana orientada cap al nord que no pas la que mirava a mig-dia. La seva estranyesa fou gran quan comprovà tot el contrari; és a dir, que la ben orientada per la façana, era més mortífera que l'altra; però aviat sortí de dubtes al comprovar que a New-York com a Barcelona, com pot ser a tot arreu, fa dedicar les sales més espaioses, les més clares, a les visites de compliment, i aquestes sales són les cambres del davant, les que donen al carrer. Així's en les orientades a mig-dia la claror era per a'ls de fóra; per a la família les sales fosques, humides; per tant, la malaltia i la mort.

«La freqüència de morts tuberculosos es proporcional a l'alçada de les cases i està sota la dependència directa dels espais lliures que les envolten», diu Guillevat. I afegeix: «que la tuberculosi es més freqüent en els pisos primers que en els últims.» Per això el Congrés de sanejament de la casa, va votar per unanimitat «que la alçada màxima de les cases no pugui excedir a l'amplada dels carrers i que els patis destinats a donar claror a les habitacions tinguin l'amplada mínima igual a l'alçada de l'edifici.»

Després d'un estudi pregon sobre varis illots de cases de París, Guillevat, diu: «que totes les cases marcades com a focus tuberculosos presenten les mateixes característiques; carrers estrets, patis insuficients, limitats per els edificis alts o disposició de construcció que no permet als raigs solars de penetrar als llocs habitats. En resum: manca d'aeració i de Sol en les habitacions; manca de Sol sobretot.» I acaba afirmant categoricament que «la tuberculosi es avans de tot la malaltia de la foscor.» La relació esfreta entre la llum i l'aire amb la tuberculosi ens la dona una estadística parisenca sobre portes i finestres. Mentres en les barriades que correspon una obertura i mitja per habitant arriba al 8'20 ⁰/₁₀₀ de

morts tuberculosos, en les de 2 a 3 obertures correspon de 5'5 a 3'1 ⁰/₁₀₀; en les de 3 a 4 el 2'20 ⁰/₁₀₀ i en les que passen de 4 el 1'3 ⁰/₁₀₀.

Segons el Dr. Turró, a Barcelona les infeccions tífiques tenen més atacats entre els que viuen a les botigues que no pas als pisos; això és degut en part a la major facilitat de contaminar-se amb la porqueria del carrer,—aquests carrers tan bruts de Barcelona,—però també té de atribuir-se a la manca de llum.

En una estadística del Dr. Verdes Montenegro, de Madrid, en 3336 tuberculosos, gent pobre la majoria, troba que la major freqüència l'ocupen les dones dedicades als treballs de la casa,—692 és el nombre d'atacades, i l'autor atribueix aquesta preferència, a la casa insana, plena de gèrmens tuberculosos per una tradició de malalts. La segona xifra l'ocupa la professió de criats i criades, 283, «a quienes se destina en las casas,—diu,—por una tradició poco piadosa, las habitaciones más lóbregas y menos ventiladas.» Segueixen després els dependents de comerç, 234, que viuen, treballen i dormen en locals poc ventilats; venen totseguit, les cosidores, 216, que treballen en son domicili, insà, o treballen en tallers amuntegades; en 194 hi són els empleats que treballen en oficines, la major part poc airejades. Després segueixen els treballadors manuals, fusters, ferrers, sabaters, etcètera. Com se veu per aquesta estadística, no són pas els treballs manuals fadigosos, exposats a polvos i fums i a traumatismes, els que donen una més grossa freqüència en la tuberculosi; sinó els reposats, els tranquils, però que viuen tancats a casa, enclotats en botigues malsanes, en carrers estrets, poc ventilats.

Els recents estudis del raquitisme demostren l'acció decisiva que la llum solar, sobretot els rajos ultra-violeta, tenen sobre la malaltia. Hutchinson i Shah, observant el raquitisme a la India entre els nens pobres i'ls rics, han trobat que mentres els pobres, nodrits insuficientment amb cunill,

arroç i peix sec però vivint a ple aire i llum tot el dia, no la pateixen, els rics, ben nodrits, però tancats segons llur rite i jerarquia, en cambres poc clares i mal airejades, en son atacats freqüentment.

L'anèmia, la disminució de força vital de la sang, la pateixen miners i gent que treballen o viuen lluny de la claror.

La manca d'espai és la manca d'aire. Cadascú de nosaltres necessita, terme mig, 520 litres d'oxigen per 24 hores i aquest oxigen ens el disputa el nostre veï quan l'espai és confinat. I no sols l'oxigen ens disputa sinó que al ensemps entre ell i nosaltres viciem l'atmòsfera de microbis, microbis que portem a demunt i escampem arreu, microbis que aixequem de terra amb la pols que els nostres moviments fa. Hesse a Berlín, ha trobat en la sala d'una escola 2000 microbis per metre cúbic abans de la classe, durant la classe 16500, després de la classe 35000.

«Es ben provat, diu Lucien Fraux, que es l'agombolament qui provoca el nombre de morts deguts a la tuberculosi i no la importància de la ciutat. Així's la mortalitat deguda a la tuberculosi es tres vegades més elevada a Saint Ouen que en els barris rics de la capital. Si 10000 habitants perden cada any a París 51 tuberculosos, Laval i Fongeres en perden 60 ó 80, perque els teixidors treballen en soterranis foscos, humits i mal airejats.

Aquesta manca d'espai ha arribat en aquests darrers temps a les ciutats a tenir caracters de asfixia, de manca d'aire àdhuc per a respirar. Barcelona ha augmentat en pocs anys d'una manera desmesurada; la guerra que fou un riu d'or, ha fet que xuclés del camp multituds de gent, i la ciutat, que era, la part edificada, massa estreta ja pels que hi viviem, que en molts llocs, sobretot a la part vella, si bé s'hi podia aplicar ço dit per en Bertran i Rubió, ja fa molts anys, «que si un dia els seus habitants sortien tots al carrer en una mateixa hora passaria per la vergonya de que no hi cabrien», ha vist augmentar la seva població

de 250000 habitants en 1861 a 600000 en 1914, i al 1918 el Sr. Escudé calcula que arribarà prop de 800000 i avui amb tota seguretat passa del mil·lió. I, la veritat, no hi cabem, i la gent s'ha anat entafurant allà on podia, en casa d'amics i parents i el més sovint en casa de gent estranya i desconeguda. Per què a l'ensems, els propietaris de cases han augmentat en un 50, en un 80, en un 100 ó un 200 %, el preu dels lloguers i els obrers no han pogut pagar i han tingut que cercar rellogats. I hem vist i hem sentit coses horroroses. Si entressim en el terreny de l'anècdota jo vos podria contar fets que posen els cabells de punta. Jo he vist, per exemple, en una casa on amb prou feines cabien sis persones viuren-hi 19, entre quatre famílies distintes, i un d'ells una nena tuberculosa que dormia en un corredor.

La casa fosca, la casa estreta, és quasi sempre la casa bruta que, com que les coses no hi llúen, no es veuen, no val pas la pena de netejar-les i la brutícia ajuda a augmentar la mortalitat.

Però, si la mortalitat augmenta, en canvi la moralitat es rebaixa. Entre la brutícia, dins de la fosca, estrets, vivint amb gent estranya, que als pocs dies ja són enemics, els homes són incapassos de tindre-hi alegria ni bon humor; l'alegria, si hi entra, serà grollera, fastigosa; hi entrarà de brasset d'un mal company, l'alcohol. L'alcohol, que és a la llarga un mal company, però porta l'oblid, esfereix la realitat, massa crudel, massa tràgica del moment. Jo no puc ressaltir a la temptació de traduir-vos un tros d'un home, que no era pas un descamisat ni un anarquista, i que fa molts anys que ho escrigué i que sembla d'avui, fora qualche detall, com les hores de treball, que actualment, per fortuna, son menors. Ho escrigué Jules Simón en 1866. «Ningú pot creure, diu, ningú gosarà a dir que els disortats que van a la taberna a arruinar-se i a enmetzinar-se tinguin una excusa. No obstant, penseu amb les dotze hores que aquests obrers han passat en el taller, dot-

ze llargues i fadigants hores, sens cap distracció, sens tindre tan sols el plaer de veure la seva obra creixer i acabar-se en llurs mans, car l'obrer de fàbrica no és més que un rodatge; ell no pot interessar-se en això que produeix. Després de les dotze hores, tan agotants, tan monòtones, seguiu-lo per la neu i la gebrada quan surt del taller; monteu aquelles escales corcades plenes de porqueries, que porten a la seva cambra; entreu amb ell en aquell horrorós tuguri on no l'espera pas sempre l'àpat, perquè la seva muller és obrera com ell; on no beu mai vi perquè el vi es massa car; on ell no respira, perquè l'aire respirable és encar més car que el vi; on no hi ha mobles, perquè la malaltia i la manca de treball, ha amagatzemat sos mobles al Mont de Pietat; on no hi troba foc, ni flasades, ni somni. Coneixeu vosaltres molts homes d'entre aquests que gasten tanta eloqüència contra la ubriaguesa que resistissin a l'atracció d'aquesta bona sala, ben

il·luminada, ben calenta, d'aquests pots brillants, d'aquestes polsoses botelles, d'aquests gais companys, d'aquesta fortuna d'un oblit momentani, de tots aquests semblants de ditxa que li amaguen l'absència de la ditxa...?» Fins aquí en Jules Simón.

La casa insana porta l'obrer a la taberna, i el porta a presir la casa amuntegada. Mireu si no el seguit de baralles i de crims que a Barcelona ha portat la puja de lloguers i llur manca i la necessitat de viure rellogats. L'obrer català, que estima sa llar, que l'estima clara i neta, que sap fer-la alegre, que sa muller, quan sortia de la fàbrica, li plavia netajar-la, que la mare o la sogra o la tia vella, que es cuidava de la mainada mentres el matrimoni era al treball, curava, també, d'endressar-la, avui ha sigut foragitat d'allí; no els pot pagar pas aquells lloguers; la puja de jornals ha passat per moltes vicissituds i ha servit a penes per a pagar la puja de totes les altres coses.

DR. J. AGUADE MIRÓ

EN UN ALBUM

*El meu nom, val poca cosa;
i en volum tan estimat,
l'estampar-hi firma ignota
es quelcom que fa fredat.*

*Perxò mai en àlbum poso
mon autògraf sens valor.
Es molt trist entre les joies
barrejar-hi plom entre or.*

EMILI GRAELLS CASTELLS